

Aan
de gemeenteraad

Datum 10 november 2020
Zaaknummer InProces BBV: 2020-0149470
Betreft Principebesluit toekomstige samenwerking
Drechtstedengemeenten

Vergadering van
Portefeuillehouder: Wouter Kolff
Begrotingsprogramma Samenwerkend en Verbindend Dordrecht
Kernteam/Opgave: Versterking Bestuur & Organisatie - Planning & Control
Auteur: Eveline Goutziers-Leidekker
E-mail: e.goutziers@dordrecht.nl
Verantwoordelijke:
Openbaar: Ja

Voorgesteld besluit

in te stemmen met de koers en uitwerkingsrichting voor de toekomstige Drechtsteden samenwerking verwoord in het geformuleerde principebesluit door de colleges van de Drechtstedengemeenten op 27 oktober:

- De GRD wordt getransformeerd. Huidige tekst GRD wordt vervangen door een nieuwe GR-tekst.
- Zowel in de nieuwe GR als in de nieuwe service-gemeente helderheid over toe- en uittreding/deelname. Uitnodigend naar omliggende gemeenten.
- In het kader van gedeeld eigenaarschap wordt de huidige GR omgebouwd naar een klassieke GR voor de sociale dienst, met daarin de volgende uitgangspunten:
 - Beleid hieromtrent wordt in de GR opgesteld en uitgevoerd, waarbij het lokaal primaat het startpunt is;
 - Robuust pakket van gezamenlijke diensten;
 - Maatwerk meer dan nu mogelijk; eventuele meerkosten hiervan wel altijd voor de afnemer, ook voor wat betreft investering in lokale ambtelijke capaciteit;
 - Bij besluiten streven naar consensus, maar indien er toch wordt gestemd moet er rekening worden gehouden enerzijds met belangen langs de lijnen van inwonersaantal / financiële bijdrage en anderzijds voorkomen dat er volledige overheersing is door "stedelijk gebied" of "poldergebied".
- Voor de overige dochters van de GRD wordt in principe gekozen voor een service-gemeente vanuit Dordrecht met zakelijke dienstverleningsovereenkomsten. Hierbij hanteren we verschillende service-levels met een transparant kostenplaatje. Geen gedwongen winkelnering en commitment voor een aantal jaar voor een bepaald level.
- Zowel de service-gemeente inzake bedrijfsvoering als de nieuwe GR op sociaal behoef nadere uitwerking en inkleuring. Dordrecht komt voor Kerstmis als penvoerder met een voorstel daartoe en doet dat in samenspraak met de 7 gemeentesecretarissen. Voor wat betreft de GR "sociaal" wordt tevens een bestuurlijke klankbordgroep met portefeuillehouders gevormd inzake de inhoudelijke input.

- We vragen zo spoedig mogelijk commitment aan de 7 gemeenteraden op dit principebesluit. Dordrecht zal een eenduidig besluit voorbereiden dat via de colleges aan de 7 gemeenteraden kan worden voorgelegd.
- Definitieve besluitvorming wordt voorgelegd in de vorm van een aangepaste GR-tekst en aanvullende besluiten in Q1 van 2021
- Communicatie (zowel richting raden als organisatie(s)) geschiedt eenduidig, voorbereid door penvoerder Dordrecht in samenspraak met de 7 gemeentesecretarissen.
- Er worden in het nieuwe model inspirerende kwartaalbijeenkomsten geïntroduceerd waar politiek, bedrijfsleven en kennisinstellingen elkaar ontmoeten, bestaande uit plenair deel, workshops en ruimte voor ontmoeting/lunch/borrel.
- Het jaar 2021 wordt benut voor de implementatie.
- Zowel inzake voortgang, communicatie en implementatie wordt in hoge mate het belang van de huidige organisatie en de medewerkers in acht genomen en betrokken.
- 1 januari 2022 moet e.e.a. doorgevoerd zijn, zodat de nieuwe raads- en collegeperiode goed kan starten.

Raadsvoorstel

Hoe zijn de bevoegdheden rond dit onderwerp verdeeld?

Uw raad heeft op 29 oktober 2019 unaniem een motie aangenomen aangaande de samenwerking in de Drechtsteden. Op 10 maart 2020 heeft u het college op gedragen om het gesprek met de overige Drechtstedengemeenten door middel van de collegeconferenties voort te zetten en met een zo breed mogelijk gedragen voorstel voor een toekomstbestendige regionale samenwerking bij de gemeenteraad terug te komen. U gaf daarbij een bandbreedte mee aan het college inzake de meest gewenste sturingsopties. Het voorliggende principe besluit valt binnen de door uw raad geformuleerde bandbreedte en heeft een breed draagvlak, want op 27 oktober jl. hebben de colleges van de Drechtstedengemeenten tijdens de conferentie unaniem ingestemd met dit eenduidig geformuleerde besluit als voorkeursvariant voor toekomstige samenwerking.

Wat is het doel?

In vervolg op de motie van de Dordtse raad (d.d. oktober 2019) hebben de Drechtsteden colleges in dialoog via conferenties met elkaar verkend hoe we kunnen bouwen aan een alternatieve manier van Drechtstedelijke regionale samenwerking. De Drechtstedengemeenten hebben aangegeven samen te blijven optrekken om zaken robuust te organiseren, maar meer ruimte te willen voor maatwerk, passend bij hun lokale opgaven en bij hun financiële situatie. De huidige bestuurlijke samenwerking via de GRD heeft naast voordelen ten aanzien van effectiviteit en efficiency, ook geleid tot een mate van standaardisatie en uniformiteit die mede vanwege de Rijks decentralisaties niet meer passend is bij de huidige opgaven en (financiële) omstandigheden van de gemeenten. Het Rijk heeft gelijktijdig met de drie decentralisaties flinke kortingen doorgevoerd, die de financiering van het sociaal beleid onder druk zet. De financiële ruimte die de zeven Drechtstedengemeenten in hun lokale begroting kunnen/willen maken voor het regionale sociale beleid (en bedrijfsvoering) is verschillend. Hierdoor staat grote druk te staan op de onderlinge financiële en beleidsinhoudelijke solidariteit. Daarbovenop veroorzaakt het Corona-virus een volksgezondheids-, economische én sociaal-maatschappelijke crisis die ook (diepe) sporen nalaat. Deze crises vragen, samen met overige financiële knelpunten (schrappen precario, opschalingskorting etc.) en een toenemende grootstedelijke problematiek, de komende jaren om scherpe keuzes voor onze gemeenten. Dit terwijl we juist de sociaaleconomische positie van onze gemeenten en voor onze inwoners willen verbeteren. Daarnaast hebben de Drechtstedengemeenten geconstateerd dat in de loop der jaren sprake is van een bestuurlijk complexe samenwerkingspraktijk.

Ondanks waardering voor de GRD-dienstverlening zoeken gemeenten in hun sturing naar meer ruimte voor lokale regie, eigen lokale beleidskeuzes en maatwerk in ambities en uitvoering. Eerst is getrechterd naar 2 varianten: a) de klassieke GR - zijnde een collegeregeling, dus niet meer met een Drechtraad en Drechtstedenbestuur - en b) een servicegemeente - waarin de gemeente Dordrecht in een meer zakelijke relatie taken uitvoert voor en dus dienstverlening levert aan de andere gemeenten). Op 27 oktober jl. hebben de colleges in gezamenlijkheid een principebesluit genomen. Er is voor gekozen om de huidige GRD op te splitsen. De bestaande GRD wordt afgeslankt tot een collegeregeling GR Sociaal Domein, waarin de SDD zal functioneren. In deze

vernieuwde gemeenschappelijke regeling wil Dordrecht haar zeggenschap versterken gezien de financiële bijdrage van Dordrecht en gezien de hoeveelheid van Dordtse cliënten bij de SDD. En voor de bedrijfsvoering wordt gebruik gemaakt van het aanbod van Dordrecht om als de servicegemeente de brede bedrijfsvoering taken buiten het sociaal domein te verzorgen. Daartoe worden de overige GRD-dochters ondergebracht in de Dordtse organisatie. Zo ontstaat een nieuwe samenwerking die effectief, flexibel en toekomstbestendig is en die past bij de maatschappelijke opgaven, strategische doelen en (financiële) omstandigheden van de gemeenten en de huidige tijdgeest.

Beoogd resultaat

Wat de gemeenten met de nieuwe werkwijze bevorderen is dat, nog meer dan nu, focus ligt op lokaal primaat met ruimte voor lokaal maatwerk en ambities met aandacht voor zowel grootstedelijke problematiek als 'couleur locale' van poldergemeenten. Een minder bestuurlijk complexe samenwerkingspraktijk die zorgt dat Dordrecht als 100.000+ stad politiek bestuurlijk haar rol en ambities kan waarmaken, de zelfstandigheid van kleinere gemeenten borgt en openheid biedt aan anderen (GR-en, niet DS-gemeenten) om op onderdelen mee samen te werken. Een samenwerking waarbij de gewaardeerde expertise van de GRD-dochters zoals de Sociale dienst of het Servicecentrum wordt gewaarborgd en tot recht komt.

Wat zijn per besispunt de argumenten en wat is hierop de toelichting?

- *Inhoud stuurt de beweging!*
De gekozen samenwerkingsvorm moet helpen om flexibiliteit/maatwerk, innovatie en slagkracht te ontwikkelen en mag niet belemmerend werken: governance en structuur volgen inhoud. Met begrip voor de historische achtergrond om de samenwerking ooit op bepaalde wijze te organiseren en waardering voor de dienstverlening van de GRD dochters, is nu het moment voor daadkrachtig handelen passend bij opgaven en omstandigheden: de sociaaleconomische positie van onze gemeenten en daarmee onze regio verdient actiegerichte focus en keuzes.
- *Wij willen goede dienstverlening kunnen blijven leveren aan onze burgers.*
We maken de governance toekomstbestendiger, zodat we optimaal taken kunnen blijven uitvoeren.
Dat geldt zowel voor de primaire processen als voor de ondersteunende processen. In het sociaal domein is de situatie veranderd toen in 2015 de aansturing en verantwoordelijkheid op gemeentelijk niveau is gekomen met de overgedragen taken van het Rijk ten aanzien van de decentralisaties op de Participatiewet, WMO en de Jeugdzorg. De reden hiertoe is om het dichterbij de burger te organiseren. Lokale bestuurders willen dan ook in het sociaal domein invulling geven aan hun rol als bestuurder en aan de voorkant sturing oppakken met democratische legitimiteit: regionaal gezamenlijk beleid is belangrijk, maar er is meer behoefte ontstaan aan lokale beleidsruimte en integrale sturing waarbij schaalvariëteit en flexibiliteit (niet alles met de 7 Drechtsteden-gemeenten of taken samen met niet DS-gemeenten doen) kan worden betracht.
De ambitie, kwaliteit en innovatie van onze bedrijfsvoering moet aansluiten bij en faciliteren aan de majeure strategische opgaven waar we als gemeenten voor staan - waarbij de ambities van de grote steden anders kunnen zijn dan voor het ommeland-. Tevens moet de bedrijfsvoering gepaard gaan met zo min mogelijk bestuurlijke en ambtelijke drukte. De uitvoering van de PIOFACH en andere taken zoals onderzoek is ondergebracht bij de bedrijfsvoering-onderdelen en daardoor de voor de gemeenten erg op afstand komen te staan. Sprake is van diffuse regie en sturing, waardoor gemeenten geen eindverantwoordelijkheid ervaren voor (of pakken op) uitvoering en doorontwikkeling. Door dit onder te brengen bij Dordrecht ontstaat een duidelijke opdrachtgever- opdrachtnemer relatie.
- *We pakken door in 2021 om in 2022 te starten met de aansturing van de nieuwe samenwerking.*
Nu het moment voor daadkrachtig handelen passend bij opgaven en de omstandigheden: de sociaaleconomische positie van onze gemeenten en daarmee onze burgers in deze regio verdient actiegerichte focus en keuzes. 2021 is het transitiejaar, zodat de nieuwe collegeperiode goed kan starten. Ook de (financiële) omstandigheden en inhoudelijke

transformatie plannen van gemeenten nopen tot omvorming van de samenwerking. Onze maatschappelijke partners en de medewerkers van de GRD en Drechtstedengemeenten verdienen duidelijkheid. Als sinds 2017 buigen we ons over doorontwikkeling van de Drechtstedelijke samenwerking.

Wat zijn kanttekeningen en/of risico's bij dit voorstel?

- *Diverse zaken moeten in een kort tijdsbestek nog worden uitgewerkt.*

Gewaakt moet worden dat veel tijd verloren gaat bij de uitwerking en in- en ontvlechting, waardoor niet toe gekomen wordt aan de reguliere servicetaken. Uitwerking betreft bijvoorbeeld de tekst van de regeling (inclusief maatwerkpakket, de stemverhouding - waarbij de waardering van inbreng in inwoneraantal/klanten/opdracht/budget in het bijzonder aandacht verdient - , de portefeuillevverdeling, onderscheid AB/DB, etc.) en het laden van de businesscase servicegemeente, voor een definitief besluit kan worden genomen en de transitieproces (in- en ontvlechting) kan worden ingezet. De financiële consequenties en risico's zijn nog niet nader geduid.

Welk (participatie)proces is doorlopen om tot dit voorstel te komen?

De colleges van de Drechtstedengemeenten hebben in een drietal conferenties met elkaar gesproken onder dagvoorzitterschap van Marja Bijsterveldt burgemeester van Delft. Ook tussentijds zijn zaken uitgewerkt en besproken. Zoals:

- De colleges hebben met hun raden gesproken (sommigen met/onder externe begeleiding) over de gewenste stip op de horizon qua toekomstige samenwerking;
- De portefeuilleshouders sociaal domein hebben een adviesmaatwerk opgesteld;
- De gemeentesecretarissen hebben in een keuzenotitie de 2 sturingsvarianten uitgewerkt (uitwerking door een schrijfgroep bestaande uit adviseurs van diverse gemeenten);
- Onder leiding van een externe WGR expert is een tussentijdse bestuurlijke casussessie georganiseerd met bestuurlijke vertegenwoordigers vanuit de gemeenten om te proeven hoe het in de praktijk kan gaan lopen. Deze deskundige was ook ter reflectie aanwezig op de 3de conferentie;
- De regiovoorzitter heeft een gesprek gevoerd over dit thema met het presidium van de Drechttraad. Tevens hebben de regiovoorzitter en vicevoorzitter van de regio oriënterend gesproken met de GRD OR;
- Het MT van de GRD heeft een oriëntatie traject gelopen. Tevens heeft het MT oriënterend gesproken met de GRD OR.

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

Voortraject aangaande (toekomst) samenwerking in de Drechtsteden:

- 13 maart 2018 Raad, bespreking eindrapport Berenschot (RIS 2128864).
- 9 mei 2018 Raad, bespreking input commissie Deetman (RIS 2162675).
- 31 oktober 2018 Raad, voortgang commissie Deetman (RIS 2283046).
- 16 januari 2019 Raad, bespreking concept eindadvies commissie Deetman (RIS 2316556).
- 26 maart 2019 Raad, besluitvorming eindadvies cie. Deetman (RIS 2359517-Amendement 2).

Dit traject Toekomst samenwerking Drechtsteden:

- 29 oktober 2019 Raad: [RIS 2483193](#) Motie Samenwerking in de Drechtsteden.
- 11 maart 2020 Raad: [RIS 2541136](#) Afwegingen en focus gemeente Dordrecht inzake Toekomst samenwerking in/met de Drechtsteden.
- 22 september 2020 Raad: [RIS 2615018](#) Raadsinformatiebrief over Toekomst DS Samenwerking (impressieverslag 2de DS-colleges conferentie d.d. 030720).
- 3 november 2020 College: Raadsinformatiebrief uitkomst conferentie inzake Toekomst samenwerking Drechtsteden (RIB nieuwe samenwerking en impressieverslag 3de DS-colleges conferentie d.d. 271020).

Hoe wordt dit betaald?

Dordrecht heeft ambtelijke ondersteuning geleverd aan de organisatie van de conferenties en oplevering van documenten. De bestuurlijke conferenties, dagvoorzitter en externe deskundige zijn door Dordrecht betaald uit eigen bestaand budget voor regionale samenwerking. Een transitievoorstel volgt, kosten en dekking nog nader te bepalen.

Wat is het vervolg op het raadsbesluit?

Afgesproken is dat het in de conferentie door de colleges geformuleerde besluit eenduidig wordt voorgelegd aan de 7 gemeenteraden, zodat in december 2020 (uiterlijk begin 2021) de raden commitment geven op dit principebesluit en de koers. In het besluit is aangegeven dat zaken nadere uitwerking en inkleuring behoeven, wie daarvoor aan de lat staan en wanneer beoogde oplevering is, opdat 1 januari 2022 e.e.a. is doorgevoerd. Dit zodat de nieuwe raads- en collegeperiode goed kan starten.

Het college van Burgemeester en Wethouders

secretaris

burgemeester